

-Projekt-

Załącznik
do uchwały Nr /2022
RADY GMINY LELIS
z dnia ... 2022 r.

**Gminny Program
Profilaktyki i Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania
Narkomanii w Gminie Lelis
na lata 2023-2026**

Spis treści

WSTĘP.....	2
UZALEŻNIENIA- ZARYS PROBLEMU	5
Podstawy prawne Programu.....	7
DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ NA TERENIE GMINY LELIS	10
Skala zjawiska na terenie Gminy Lelis	10
Diagnoza uzależnień w środowisku lokalnym- wyniki badań ankietowych.....	21
Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień	28
CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI I REALIZATORZY PROGRAMU.....	29
Cel główny i cele szczegółowe Programu.....	29
Realizacja i monitoring Programu.....	39
Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	41
Zasady wynagradzania członków GKRPA	41

WSTĘP

Według raportu Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)¹ uwzględniającego 52 kraje świata, na mieszkańca Unii Europejskiej przypada średnio 11,3 litra czystego alkoholu. Przynajmniej raz w miesiącu upija się 30% dorosłych. W w/w krajach od alkoholu uzależnionych jest 3,7% populacji – ok. 50 mln ludzi.

Jeżeli chodzi o Polskę, to według analiz OECD na jednego Polaka rocznie przypada średnio 11,7 litra czystego alkoholu. To odpowiada mniej więcej 2,4 butelki wina lub 4,5 litra piwa tygodniowo na osobę w wieku 15 lat i więcej. Co najmniej raz w miesiącu upija się 35% dorosłych - oznacza to, że na jedną "okazję" wypijamy ponad 80% butelki wina lub 1,5 litra piwa. W rozróżnieniu na płeć - mężczyźni w naszym kraju spożywają 18,4 litra czystego alkoholu na mieszkańca rocznie, w przypadku kobiet jest to 5,6 litra. Co ciekawe, kobiety o 62% częściej upijają się (w miesiącu), jeśli mają wyższe wykształcenie. Jeżeli zaś chodzi o młodzież, 17% chłopców i 21% dziewcząt w wieku 15 lat co najmniej dwa razy w życiu piło alkohol. Autorzy raportu podkreślają, że dzieci, które nigdy nie były pijane, mają o 42% większe szanse na dobre wyniki w szkole.

Zażywanie substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną zbadano także wiosną 2019 r. w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). Audytoryjne badania ankietowe zrealizowano na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju. Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Jak wynika z raportu, napoje alkoholowe są w naszym kraju najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto/szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje

¹ Jak piją Polacy? Jak wypadamy na tle świata? Raport OECD o spożyciu alkoholu, Monika Mikołajska, 20.05.2021r., <https://www.medonet.pl/narodowy-test-zdrowia-polakow/zyj-zdrowiej,picie-alkoholu-jakwypadaja-polacy--nowy-raport-oecd,artykul,90827573.html> (data dostępu: 07.09.2022).

się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych².

Ponadto, jak wynika z najnowszego sondażu przeprowadzonego w czerwcu 2021 roku przez Centrum Badawczo-Rozwojowe BioStat® 22,9% Polaków deklaruje, że ograniczyło lub całkowicie zrezygnowało ze spożywania alkoholu podczas pandemii COVID-19. Równocześnie jednak do picia alkoholu w większych ilościach przyznaje się 10,9% uczestników sondażu. Zmian w zachowaniu dotyczącym picia alkoholu nie zauważyło 48,6% respondentów, natomiast 17,6% nie pije wcale³.

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM–V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Nieformalnie zaś za uzależnienie behawioralne należy uznać szereg zachowań, które stanowią przejaw patologii ze względu na intensywność ich podejmowania (i na konsekwencje, jakie ponosi jednostka), a nie sam fakt angażowanie się w nie. Przykładami najczęstszych uzależnień behawioralnych są: zakupoholizm, fonoholizm, hazard, seksoholizm, pracoholizm siecioholizm oraz zaburzenia odżywiania.

Współczesna wiedza o problematyce uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych nakazuje widzenie w nich zagrożenia o charakterze globalnym, które jednakże manifestuje się głównie na poziomie krajowym i lokalnym i właśnie w strukturach krajowych

² J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2020.

³ https://www.biostat.com.pl/zwyczaje_prozdrowotne_polakow_podczas_covid_19.php (data dostępu: 07.09.2022).

i regionalnych upatruje się coraz powszechniej skutecznych form reakcji na problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Przygotowany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Lelis na lata 2023-2026, określa lokalną strategię w zakresie zarówno profilaktyki, jak i redukcji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Istotnym elementem niniejszego programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia (NPZ), który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego wyznaczającym cel strategiczny i cele operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz zwiększenia liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenia społecznych nierówności w tym zakresie. Zadania dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom zawarte są w celu operacyjnym Nr 2 NPZ: „Profilaktyka uzależnień”. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 wskazuje kilka obszarów aktywności samorządów lokalnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Są to przede wszystkim zadania związane z edukacją i promocją zdrowia, profilaktyką, ale także wspieraniem leczenia, redukcją szkód zdrowotnych oraz rehabilitacją, reintegracją społeczną i zawodową osób uzależnionych. Wszystkie te działania ujęto w niniejszym dokumencie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Lelis na lata 2023- 2026 jest kontynuacją zadań realizowanych w roku ubiegłym. Stanowi spis działań będących jednocześnie zadaniami własnymi gminy w obszarze zagadnień społecznych określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Określa plan działań w zakresie profilaktyki, promocji zdrowia oraz minimalizacji szkód związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem, a także często skorelowaną z nim przemocą w rodzinach. Warto podkreślić, iż uzależnienie od alkoholu czy narkotyków jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

UZALEŻNIENIA- ZARYS PROBLEMU

Uzależnienia towarzyszą człowiekowi od dawna. W dzisiejszym świecie każdy człowiek w mniejszym, lub też w większym stopniu miał styczność z osobami uzależnionymi od alkoholu czy też innego rodzaju substancji psychoaktywnych. Obecnie, jest to niezmiernie istotny problem społeczny, przynoszący niewymierne szkody. Potrzebę przeciwdziałania temu zjawisku oraz pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym podnosi się już od wielu lat.

Uzależnienie wiąże się z silną potrzebą, psychicznym przymusem albo zażywania jakiejś substancji albo wykonywania określonej czynności – uzależnienia behawioralne. Bez względu na to, czy będzie to uzależnienie od alkoholu, leków, narkotyków czy też hazardu, zakupów albo seksu, prowadzi do koncentrowania się życia wokół tego, co jest przyczyną uzależnienia. A sama osoba uzależniona będąc ofiarą nałogu cierpi w zasadzie w każdej sferze życia: emocjonalnej, psychicznej, intelektualnej i fizycznej.

Ogólne rozważania odnoszące się do etiologii alkoholizmu i narkomanii ujmowane są w kategoriach:

- makrospołecznych- podłoże stanowią zmiany w życiu społecznym;
- mikrospołecznych- uwarunkowania biologiczne, psychiczne i społeczne poszczególnych jednostek w kontekście uzależnień.

Szkody spowodowane przez alkoholizm czy narkomanię można określić w trzech głównych wymiarach:

- indywidualnym - oddziaływanie negatywne na zdrowie psychiczne i fizyczne osób pijących;
- społecznym - negatywne oddziaływanie na zdrowie psychiczne i fizyczne członków rodziny, przemoc w rodzinie, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, ubóstwo, bezrobocie itp.;
- ekonomicznym - koszty leczenia, wypadków drogowych, zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, systemu pomocy społecznej i ubezpieczeń, leczenia odwykowego, przedwczesnej umieralności, spadku wydajności pracy itp.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, natomiast narkomania, to uzależnienie od środków psychoaktywnych takich jak narkotyki, dopalacze. Z uzależnieniami tymi wiążą się zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowią one problem socjalny i przyczyniają się do występowania zjawisk patologii społecznych. Alkoholizm czy narkomania są ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej.

Uzależnienie nie jest jednak jedynym problemem, jakie może spowodować używanie substancji psychoaktywnych. To również szereg problemów psychicznych i fizycznych, społecznych i gospodarczych. Dlatego istotne jest, aby odpowiednio szybko reagować na zjawiska oceniane jako szkodliwe i niepożądane, a spowodowane używaniem np. alkoholu lub narkotyków.

Choć może się wydawać, że uzależnienie od czynności jest łagodniejsze niż od substancji psychoaktywnych, to jednak każdy typ uzależnienia jest tak samo groźną chorobą.

Jednym z wielu działań służących ochronie zdrowia, zmierzającym do zapobiegania problemom związanym z uzależnieniami jeszcze zanim te wystąpią, jest profilaktyka. Aby jednak ta przyniosła pożądane rezultaty, musi być prowadzona przede wszystkim w oparciu o programy i działania o potwierdzonej naukowo skuteczności.

Termin profilaktyka uzależnień oznacza świadome działanie nastawione na jednostki lub grupy społeczne mające na celu ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie różnorodnym problemom z tym związanym zanim one wystąpią. Profilaktyka uzależnień polega na:

- ✓ eliminowaniu lub redukowaniu wpływu znaczących czynników ryzyka używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych,
- ✓ lub ich osłabianiu/kompensowaniu poprzez wzmacnianie czynników chroniących.

Czynniki ryzyka to wszystkie elementy (warunki środowiska, sytuacje, cechy i zmienne indywidualne) zwiększające ryzyko wystąpienia zachowań problemowych (stanowiących zagrożenie dla prawidłowego rozwoju lub funkcjonowania społecznego) i związanych z nimi szkód. Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające

prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych⁴. Wiedza na temat czynników ryzyka i czynników chroniących stanowi podstawę do opracowywania (i ewaluacji) skutecznych programów i strategii profilaktycznych.

Samorząd lokalny dysponując największą wiedzą o problemach swoich społeczności, może przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze adekwatne do problemów. Konsekwencje i szkody związane z używaniem środków odurzających usytuowane są w społecznościach lokalnych, mają swoją specyfikę wyznaczoną przez środowisko lokalne, lokalne problemy i zasoby, tu mogą być rozpoznane i tu powinny być rozwiązywane. Gmina, na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, stała się podmiotem właściwym do tego, aby zmierzyć się z problemami uzależnień występującymi w jej społeczności i podejmować zorganizowane, samodzielne działania dla lepszego radzenia sobie z nimi.

Podstawy prawne Programu

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z uzależnieniem od alkoholu jest w Polsce ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.), zwana dalej ustawą. Zgodnie z ustawą „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy” (art. 4¹ ust.1 ustawy). W szczególności ustawodawca wskazał następujące obszary działań:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz

⁴ http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (data dostępu: 07.09.2022).

dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;

5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja w/w zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt może powołać pełnomocnika. Program ten sporządza się na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Natomiast zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050, ze zm.) do zadań własnych gminy należy także przeciwdziałanie narkomanii (art. 10 ustawy). Ustawodawca wskazał w szczególności następujące obszary działań:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja powyższych zadań, jest prowadzona w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Program opiera się na także na następujących aktach prawnych, m.in.:

- ✓ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ✓ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym;
- ✓ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- ✓ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ✓ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- ✓ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ✓ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii to podstawowy dokument polityki społecznej i zdrowia publicznego, który służy realizacji kierunków i celów działań na rzecz poprawy zdrowia, w szczególności w obszarze problemów uzależnień, skierowany do mieszkańców Gminy Lelis.

DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ NA TERENIE GMINY LELIS

Skala zjawiska na terenie Gminy Lelis

Gmina Lelis położona jest w północno - wschodniej części województwa mazowieckiego, w centralnej części powiatu ostrołęckiego. Powierzchnia gminy wynosi 19 709 ha, stanowiąc 0,6% powierzchni województwa mazowieckiego. Odległość gminnej miejscowości Lelis od miasta powiatowego Ostrołęka wynosi 12 km, natomiast od stolicy województwa mazowieckiego 130 km.

Pod względem administracyjnym w skład gminy wchodzi 23 miejscowości stanowiące 23 sołectwa tj. Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gnaty, Gibalka, Kurpiewskie, Lelis, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński - Walery, Łęg Starościński, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarnia, Szafarczyka, Szkwa, Szwendrowy Most, Aleksandrowo.

Gminę Lelis według danych Urzędu Stanu Cywilnego na dzień 31.12.2021 r., zamieszkiwało 9 856 osób, z czego 49,5% stanowiły kobiety (4 879 osób), a 50,5% mężczyźni (4 977 osób).

Gmina Lelis ma dodatni przyrost naturalny wynoszący + 7. W roku 2021 na terenie Gminy Lelis urodziło się 109 dzieci, a zmarły 102 osoby⁵.

Według stanu na 31 grudnia 2021r. stopa bezrobocia w gminie wyniosła 6,1%. Stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 9,0% dla województwa wynosi 4,8%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Lelis wynosiła 389, w tym 54% stanowiły kobiety, 46% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 3,92%⁶.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych

⁵Dane Urzędu Stanu Cywilnego w Gminie Lelis.

⁶ Ocena zasobów pomocy społecznej za 2021 rok.

potrzeb i umożliwiał im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie jest podstawową jednostką systemu pomocy społecznej Gminy Lelis w skład, którego wchodzi samodzielne stanowiska oraz zespoły.

Celem działalności Ośrodka jest:

- ✓ wspieranie osób i rodzin z terenu Gminy Lelis w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- ✓ podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

„Zadania Ośrodka obejmują w szczególności:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowy niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu udzielanie pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, w szczególności poprzez:
 - a) świadczenie usług przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz innymi przepisami,
 - b) przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz innymi ustawami,
- dokonywanie analiz funkcjonowania pomocy społecznej oraz ocenę efektów jej działalności w gminie,
- współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi, mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów,

- organizowanie różnorodnych form pomocy, w tym rozwijanie nowych form pomocy społecznej, a także udział w rozwijaniu infrastruktury odpowiadającej potrzebom społecznym,
- współpracę i współdziałanie z organizacjami społecznymi, pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi na zasadzie partnerstwa w zakresie pomocy społecznej,
- realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Pomocy Społecznej Gminy Lelis w zakresie pomocy społecznej”⁷.

Pomoc i wsparcie w gminie Lelis z pomocy społecznej w 2021 r. uzyskało 327 osób, co stanowiło 3,30% wszystkich mieszkańców gminy. W roku oceny, w stosunku do 2020 r., łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zwiększyła się o 64 osoby. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 9 rodzin.

Tabela 1. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba rodzin	188	239	181
Liczba osób w rodzinach	541	658	474

W gminie Lelis najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa – w tym wielodzietność.

⁷ Uchwała nr IX/50/2011 Rady Gminy Lelis z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 2. Powody ubiegania się o pomoc społeczną- liczba rodzin.

	2021 r.
Ubóstwo	94
Długotrwała lub ciężka choroba	53
Niepelnosprawność	46
Bezrobocie	37
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	33
Alkoholizm	6
Bezdomność	5
Przemoc w rodzinie	3
Sytuacja kryzysowa	2
Zdarzenie losowe	2
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1
Narkomania	1

W 2021 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie zatrudniał jednego asystenta rodziny. Asystent rodziny wspierał 18 rodzin, w których przebywało 32 nieletnich dzieci. W 2021 r. wzrosła liczba rodzin (o 2 rodziny) objętych wsparciem asystenta rodziny w porównaniu do 2020 r.

W 2021 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie współpracował z instytucjami znajdującymi się na terenie Gminy: Urzędem Gminy, Policją, Ośrodkami Zdrowia, Szkołami, Przedszkolami, Zakładem Administracji Szkół i Przedszkoli, Centrum Kultury - Biblioteki i Sportu oraz z instytucjami znajdującymi się poza zasięgiem lokalnym: Miejskimi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej, Miejskimi Ośrodkami Pomocy Rodzinie, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Noclegowniami i Schroniskami, Środowiskowymi Domami Samopomocy, Sądami, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, Komornikami, Zakładami Karnymi, Powiatowym Urzędem Pracy, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,

Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Szpitalem, Specjalnymi Ośrodkami Szkolno-Wychowawczymi oraz z organizacjami pozarządowymi: Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej, Polskim Czerwonym Krzyżem, Związkiem Harcerstwa Polskiego, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lelisie, Radnymi i Sołtysami, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, Proboszczami Parafii.

Warto nadmienić, że na terenie Gminy Lelis prowadzona jest również świetlica opiekuńczo – wychowawcza i integracyjna w Środowiskowym Ognisku Wychowawczym TPD w Lelisie.

Sytuacja w gminie w zakresie zjawisk patologicznych wynikających z nadużywania alkoholu w przybliżeniu przedstawia się następująco (dane szacunkowe w odniesieniu do wszystkich mieszkańców gminy):

- ilość osób uzależnionych –195,
- dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonek, rodzice, rodzeństwo) 391,
- dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików –391,
- osoby pijące szkodliwie – w przedziale 489-685,

Z danych OPS:

- ofiary przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym (dzieci, dorośli.) – 35 osób,
- ilość rodzin cierpiących na skutek nadużywania alkoholu i wymagających pomocy społecznej - 27,
- ilość dzieci z rodzin alkoholowych, które korzystają z różnych form pomocy – 17.

Do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2021 r. wpłynęło 19 wniosków o pomoc w związku z nadużywaniem alkoholu. Jest to o 9 wniosków więcej w stosunku do roku 2020 oraz 6 więcej w stosunku do roku 2019. Łącznie komisja przeprowadziła 43 rozmowy tj. 25 rozmów z osobami uzależnionymi i 18 z członkami ich rodzin. W roku 2020 przeprowadzono 27 rozmów tj. 14 rozmów z osobami uzależnionymi i 13 z członkami ich rodzin. W roku 2019 było 34 rozmowy tj. 17 rozmów z osobami uzależnionymi i 17 z członkami ich rodzin. Do sądu przesłano 2 wnioski o zobowiązanie do leczenia uzależnienia od alkoholu. W latach 2020 i 2019 było po 3 wnioski. W 2021 r. umorzono 3 postępowania prowadzone w stosunku do osób, które nadużywają alkohol z powodu śmierci osoby w stosunku do której prowadzono postępowanie 2 oraz 1 z powodu braku podstaw do prowadzenia dalszego postępowania oraz upływu 2 lat od wszczęcia postępowania.

Na terenie Gminy Lelis działa Gminny Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Lelisie. Punkt powstał z myślą o osobach i rodzinach, które mają problem z alkoholem, narkotykami i przemocą. Celem pracy Punktu Konsultacyjnego jest:

- ✓ dostarczanie informacji o możliwościach podejmowania profesjonalnej terapii,
- ✓ motywowanie i kierowanie do leczenia,
- ✓ udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej i ich rodzin,
- ✓ udzielanie wsparcia oraz porad rodzinom, w których występuje przemoc,
- ✓ propagowanie zdrowego trybu życia.

Do Punktu konsultacyjnego zgłaszają się osoby uzależnione oraz członkowie ich rodzin. Osoby zgłaszające się do punktu prowadzonego przez terapeutę uzależnień zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione otrzymują wsparcie i pomoc w podjęciu leczenia. Na stałe do punktu zgłaszają się 2 osoby.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2021 jak również w poprzednich latach nie zajmowała się żadną sprawą dotyczącą osoby uzależnionej od substancji psychoaktywnych z powodu braku zgłoszenia w sprawie takich osób do GKRPA. Do działającego Punktu dla osób uzależnionych i członków ich rodzin również nie zgłosiła się ani jedna osoba mająca problem z uzależnieniem od narkotyków⁸.

Tabela 3. Działalność GKRPA.

	2019	2020	2021
Ogólne posiedzenia Komisji	6	4	7
Przeprowadzono rozmowy	39	32	43
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	4	4
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	8	6

⁸ Uchwała Nr XXXIV/233/2021 Rady Gminy Lelis z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Z poniższej tabeli wynika, że w 2021 r. znacząco wzrosła w stosunku do roku 2020 liczba wniosków o leczenie odwykowe, które wpłynęły do GKRPA.

Tabela 4. Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej.

	2019	2020	2021
Do Komisji wpłynęło:			
Wniosków o leczenie odwykowe	13	10	19
Obecnie rozpoczętych spraw	56	23	36
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	3	5	2
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	3	5	2

Obecnie, bardzo wyraźnie podkreśla się złożoność i dynamikę związku alkoholu z przestępczością. Z informacji Komendy Miejskiej Policji wynika, że na terenie gminy w roku 2021 stwierdzono 10 przestępstw i 31 wykroczeń z udziałem osób nietrzeźwych. W roku 2020 stwierdzono 12 przestępstw i 20 wykroczeń z udziałem osób nietrzeźwych, w roku 2019 stwierdzano 17 przestępstw i 5 wykroczeń.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Lelis (ogółem 26) w tym:

a. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%- 19;
- od 4,5% do 18%- 18;
- powyżej 18%- 18.

b. do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%- 7;
- od 4,5% do 18%- 2;
- powyżej 18%- 2.

Nadużywanie/ uzależnienie od alkoholu jednego z członków rodziny sprzyja także pojawieniu się przemocy w tej rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z

instytucji, którą reprezentują, podejmują współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy.

Powołany w 2011 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizuje ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W skład zespołu wchodzi: przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce, Sądu Rodzinnego w Ostrołęce, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówek oświatowych, służby zdrowia, Rady Gminy.

W 2021 r., tak jak w 2020 r. odbyły się 2 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego. Podczas spotkań przedstawiono informację dot. Grup Roboczych, omówione zostały problemy generujące przemoc oraz trudności w organizowaniu systemu wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy.

W 2021 r. odbyło się 29 spotkań Grup Roboczych, natomiast w 2020 r. odbyło się 12 spotkań. Na spotkania Grupy Roboczej zapraszano osoby doznające przemocy oraz osoby podejrzane o stosowanie przemocy. Z osobami dotkniętymi problemem przemocy prowadzone są rozmowy na temat istniejących problemów w rodzinie, generujących przemoc, ustalany jest plan działań i współpracy.

W 2021 r. wpłynęło o 7 „Niebieskich Kart” mniej niż w roku 2020. Powodem powyższego jest zmiana przepisów prawa karnego polegającego m.in. na wydawaniu zakazu zbliżania się sprawcom przemocy do ofiar przemocy oraz skuteczne oddziaływanie procedury „Niebieska Karta” w rodzinach dotkniętych przemocą.

Na terenie gminy Lelis za bezpieczeństwo i porządek publiczny odpowiada Komenda Miejska Policji w Ostrołęce.

W gminie Lelis na przestrzeni ostatnich 3 lat znacznie zmalała liczba interwencji Policji związanych z nadużywaniem alkoholu.

Tabela 5. Ilość interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu- KMP Ostrołęka.

	2019	2020	2021
Ilość interwencji	190	154	110

Tabela na następnej stronie przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła ilość zatrzymanych osób do wytrzeźwienia. Odnotowano tyle samo przypadków zakłócania porządku publicznego. W ostatnim roku zmalała liczba przypadków prowadzenia pojazdów po drodze publicznej w stanie nietrzeźwości.

Tabela 6. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	19	15	5
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	0	2	2
Zakłócanie porządku publicznego	1	1	1
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	19	15	bd
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	16	2 0	2 1

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat zaobserwowano spadek liczby interwencji związanych z przemocą domową na terenie gminy Lelis. Liczba sprawców oraz ofiar przemocy w rodzinie uległa zmniejszeniu. Ofiarami przemocy domowej najczęściej padają kobiety, zaś sprawcami przemocy domowej zazwyczaj są mężczyźni.

Tabela 7. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową.

	2020	2021
Liczba interwencji dot. przemocy w rodzinie	167	128
Liczba ofiar ogółem	139	40
• Kobiety	122	29
• Mężczyźni	bd	bd
• Nieletni w przedziale 13-18 lat	bd	bd
Liczba sprawców ogółem	139	77
• Kobiety	23	17
• Mężczyźni	111	58
• Nieletni	5	2
Liczba sprawców pod wpływem alkoholu	105	41
• Kobiety	22	5
• Mężczyźni	83	36
• Nieletni	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	27	15

Zakład Administracji Szkół i Przedszkoli w Lelisie obsługuje jednostki oświatowe pod względem administracyjnym i finansowym. Dodatkowo ZASiP pokrywa wydatki za uczęszczanie dzieci do przedszkoli poza terenem gminy, dowoży uczniów do szkół oraz stypendia dla uczniów.

W gminie w 2021 r. funkcjonowało 8 szkół podstawowych:

- ✓ Szkoła Podstawowa w Białobieli;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Dąbrówce;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Lelisie;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Łęgu Przedmiejskim;
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Łęgu Starościńskim;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Nasiadkach;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Obierwi;
- ✓ Szkoła Podstawowa w Olszewce.

We wrześniu 2021 r. naukę w szkołach podstawowych rozpoczęło 808 uczennic i uczniów, w stosunku do roku poprzedniego liczba uczniów wzrosła o 3.

W 2021 r. funkcjonowało jedno przedszkole przy SP w Lelisie przez cały rok oraz od 1 września przedszkole przy SP w Łęgu Przedmiejskim. Do gminnych przedszkoli w I półroczu uczęszczało 97 dzieci; w tym 45 dziewcząt i 52 chłopców, w drugim półroczu 147 dzieci – 78 dziewczynek i 69 chłopców.

Centrum Kultury- Biblioteki i Sportu w Lelisie jest samorządową instytucją kultury posiadającą osobowość prawną, wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Organizatora- Gminę Lelis. Celem działalności jest: organizowanie działalności kulturalnej na terenie Gminy Lelis, zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa Gminy oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy, kultury oraz czytelnictwa. W skład CK-BiS wchodzi:

- Biblioteka główna – budynek CK-BiS w Lelisie.
- Filia w Łęgu Przedmiejskim – Szkoła Podstawowa w Łęgu Przedmiejskim.
- Filia w Łęgu Starościńskim – Szkoła Podstawowa w Łęgu Starościńskim im. Św. Jana Pawła II.
- Filia w Obierwi – Szkoła Podstawowa w Obierwi.
- Filia w Dąbrówce – Szkoła Podstawowa w Dąbrówce.

Z uwagi na pandemię COVID, w roku 2021 Centrum Kultury-Biblioteki i Sportu, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa stopniowo ograniczało działalność w sferze bezpośredniego kontaktu z klientem. Początkowo imprezy i wydarzenia organizowano w rygorze sanitarnym, zgodnym z wytycznymi, aż do zupełnej izolacji działalności bezpośredniej. Działalność CK-BiS została zintensyfikowana w sferze internetowej. Mimo tego CK-BiS w 2021 r. organizowało i współorganizowało liczne imprezy, wydarzenia, zajęcia, wycieczki.

Na terenie Gminy jest 13 urządzonych boisk sportowych w miejscowości Obierwia (ORLIK), Łęg Przedmiejski (ORLIK), Lelis (zespół boisk), Nasiadki, Szafarczyska, Białobiel, Dąbrówka, Łęg Starościński, Durlasy, Gibalka, Długi Kąt, Kurpiewskie oraz przy Szkole Podstawowej w Olszewce.

Siłownie plenerowe znajdują się przy obiektach szkolnych w Olszewce, Białobieli, Dąbrówce, Długim Kącie, Łęgu Starościńskim, Łęgu Przedmiejskim, Łodziskach, Obierwi, Nasiadkach, Lelisy oraz w miejscowości Durlasy Płoszyce, Szafarczyska i Kurpiewskie. W miejscowościach Białobiel, Durlasy, Kurpiewskie, Łodziska, Długi Kąt znajdują się place zabaw

Diagnoza uzależnień w środowisku lokalnym- wyniki badań ankietowych

Poniższe dane odnoszą się do Diagnozy uzależnień na terenie Gminy Lelis przeprowadzonej w drugiej połowie 2022 r. Badanie przeprowadzono za pomocą badań ankietowych wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowisko:

- dorośli mieszkańcy
- sprzedawcy napojów alkoholowych
- dzieci i młodzież szkolna

1. Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców

- ✓ Mieszkańcy Gminy Lelis za największe problemy uznali uzależnienie od alkoholu oraz uzależnienia behawioralne.
- ✓ Uzależnienie od alkoholu jest wśród mieszkańców na średnim poziomie ryzyka. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się 42% badanych, kilka razy w miesiącu- 15%, raz w tygodniu- 10%, kilka razy w tygodniu- 1%. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że 1/4 mieszkańców dość często spożywa alkohol-

26% wskazało, że pije go kilka razy w miesiącu lub częściej. Pozostałe 32% badanych deklaruje abstynencję.

- ✓ Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Ankieterzy zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 49%. Poza tym, respondenci przyznali, że spożywają jednorazowo 3-4- porcje alkoholu- 5%, 5-6 porcji- 4%, lub też 7-8 porcji- 1%. W tym pytaniu 41% zadeklarowało abstynencję.
- ✓ Tylko 38% respondentów wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- ✓ Ponad połowa- 54% mieszkańców Gminy Lelis uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, 42% badanych twierdzi, że lokali jest za dużo, a 4%, że jest ich za mało.
- ✓ Palenie wyrobów tytoniowych nie jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Lelis popularnym nałogiem- 3,7% respondentów pali regularnie papierosy i tyle samo- 3,7% pali okazjnie papierosy lub e-papierosy. Pozostałe 92,6% mieszkańców odpowiedziało, że nie pali papierosów, ani e-papierosów.
- ✓ Większość mieszkańców Gminy Lelis- 66,7% twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. Jednakże, 17,3% respondentów zaznaczyło, że zna od 2 do 5 osób, 11,1% zna jedną osobę, a 5% wskazało, że zna 6 i więcej osób zażywających owe substancje odurzające. Badani wskazywali, że największą popularność w ich środowisku lokalnym ma marihuana oraz haszysz (20%). Na kolejnych miejscach plasują się: dopalacze (10%), amfetamina (7%), leki stosowane w celu odurzenia (6%), ekstazy (4%), LSD (2%) oraz heroina (2%). Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to prawie wszyscy badani (95%) twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można nabyć tego typu substancje.
- ✓ Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Lelis jest na niskim poziomie ryzyka. W subiektywnej ocenie większości (94%) ankietowanych uzależnienie to występuje w ich środowisku lokalnym dość i bardzo rzadko. Tylko 6% zaznaczyło, że jest to dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym. Większość respondentów- 81% wskazało, że nie grali nigdy w gry na pieniądze. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. Poza tym, większość mieszkańców- 96% ma świadomość, że zbyt częste granie w gry hazardowe prowadzi do uzależnienia.

- ✓ Istotnym problemem wśród mieszkańców Gminy Lelis jest uzależnienie od komputerów i Internetu. W subiektywnej ocenie większości (79%) ankietowanych uzależnienie to jest dość i bardzo powszechne. Jednocześnie 21% zaznaczyło, że jest to dość i bardzo rzadki problem w ich środowisku lokalnym.
- ✓ Większość badanych- 85% dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Ankietowani, którzy widzą potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień wskazywali najczęściej, że najbardziej istotne jest organizowanie warsztatów profilaktycznych dla uczniów (81%), udzielanie wsparcia psychologicznego dla rodzin (77%) oraz prowadzenie otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (61%)⁹.
- ✓ Nieco ponad połowa mieszkańców Gminy Lelis- 56% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie. Aczkolwiek, 22% respondentów zaznaczyło, że zna takie osoby, a kolejne 22% ma podejrzenia, że zjawisko przemocy w rodzinie jest obecne w ich otoczeniu. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc. Co ważne, 47% badanych wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.
- ✓ Znaczny odsetek badanych dostrzega negatywne zmiany w zachowaniu swoich dzieci, związane z wybuchem pandemii koronawirusa- 30,9% wskazało, że ich dziecko stało się wycofane, bardziej apatyczne, a 7,4%, że ich dziecko stało się bardziej agresywne.

2. Wyniki badań przeprowadzonych wśród sprzedawców punktów sprzedaży alkoholu.

- ✓ Tylko nieco ponad 1/3 ankietowanych- 34% wskazało, że zdecydowanie lub raczej zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to o niskim poziomie świadomości ponad połowy badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.
- ✓ W sumie 72% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 28% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli uważa, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

⁹ Odsetki dotyczą respondentów, którzy dostrzegają potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień

- ✓ Większość sprzedawców- 66,6% zdecydowanie lub raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.
- ✓ Łącznie 100% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.
- ✓ Łącznie 83% sprzedawców uważa, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.
- ✓ W sumie 94% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.
- ✓ 100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.
- ✓ Łącznie 100% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Lelis uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.
- ✓ 88,9% badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się za duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 11,2% badanych sprzedawców.
- ✓ Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Lelis deklarują najczęściej, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (56%) oraz kilka razy w miesiącu (22%). Pozostałe 22% wskazało, że takie przypadki nie zdarzają się. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie nie są podejmowane na terenie gminy często.
- ✓ Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być dość częstym zjawiskiem- 28% badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się kilka razy w roku, a 22%, że kilka razy w miesiącu. Kolejne 17% sprzedawców wskazało, że kilka razy w tygodniu. Pozostali respondenci- 33% odpowiedziało, że takie przypadki nie zdarzają się nigdy.
- ✓ 6% sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy doszło do nieprzyjemnych zjść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Aczkolwiek nie istniała potrzeba wezwania Policji w celu interwencji.
- ✓ Zdecydowana większość badanych sprzedawców- 94% zadeklarowało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej. Pozostałe 6% ankietowanych nie ma co tego pewności.
- ✓ W przypadku wątpliwości, co do wieku, 55,6% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, 27,8% robi to często, 11,1%- rzadko, a 5,6%- nigdy.

Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

- ✓ Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Lelis. Łącznie 83% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- ✓ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Lelis jest na średnim poziomie ryzyka- 9% uczniów klas 4-6 oraz już aż 39% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol. Poza tym, do spożywania alkoholu przyznaje się 7,8% badanych uczniów klas 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8, z czego 5% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 przyznaje, że spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, 1,4% uczniów klas 4-6 oraz 1% uczniów klas 7-8 wskazało, że spożywa alkohol co najmniej raz w miesiącu, a 1,4% uczniów klas 4-6 oraz 1% zaznaczyło, że spożywa alkohol co najmniej raz w tygodniu. Wśród powodów, z jakich sięgają po alkohol uczniowie wskazywali na różnorodne przyczyny. Młodszy badani wskazywali najczęściej, że piją alkohol z ciekawości, z chęci lepszej zabawy oraz dlatego, że lubią jego smak. Natomiast starsi uczniowie ze szkół podstawowych zaznaczali najczęściej, że sięgają po alkohol dla towarzystwa, by zapomnieć o problemach, z ciekawości, a także z chęci lepszej zabawy. Co więcej, 4,5% uczniów klas 4-6 oraz 4% przyznało, że nie tylko pili już alkohol, ale także wprowadzili się nim w stan upojenia, z czego 0,7% młodszych i 3% starszych badanych upiło się dotąd 1-2 razy. Poza tym, 2,1% uczniów klas 4-6 odpowiedziało, że upiło się 10-19 razy, a 0,7% uczniów klas 4-6 i 1% uczniów klas 7-8 zrobiło to już 40 razy i więcej. Uczniowie dość często wskazywali, że ich rodzice wiedzą, że mają za sobą inicjację alkoholową. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.
- ✓ Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe- 20,6% młodszych i 53% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą

papierosy. Inicjację nikotynową ma za sobą 10% uczniów klas 4-6, z czego 8% spróbowało papierosa tylko raz, a 2% pali papierosy od czasu do czasu. Jeżeli chodzi o starszych uczniów, to inicjację nikotynową ma za sobą 15%, z czego 1% pali papierosy regularnie, 9% spróbowało papierosa tylko raz, a 5% pali papierosy od czasu do czasu. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc bardziej popularne wśród młodych mieszkańców gminy niż spożywanie alkoholu. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych.

- ✓ Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 5,7% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Ponadto, 2% uczniów klas 4-6 i tyle samo- 2% uczniów klas 7-8 przyznało, że mają już za sobą inicjację narkotykową. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych, to młodsi uczniowie wskazywali najczęściej, że kupili owe substancje od obcej osoby. Natomiast starsi uczniowie zaznaczali najczęściej, że substancje psychoaktywne dostali od rodziców, czy też kolegi/ koleżanki. Wśród przyczyn zażywania narkotyków/dopalaczy uczniowie klas 4-8 wskazali na chęć bycia modnym. Z kolei uczniowie klas 7-8 wymieniali najczęściej: chęć dobrej zabawy oraz przyjemność/relaks. Badani w większości twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku (SP 4-6- 88%, SP 7-8- 91%).
- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy graniu w gry komputerowe. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 4 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu.
- ✓ Problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy.
- ✓ Uczniowie z Gminy Lelis zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej

powszechne uczniowie uznali uzależnienie od internetu oraz uzależnienie od smartfona. Natomiast jako najrzadziej występujące uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu oraz zaburzenia odżywiania.

- ✓ Uczniowie w Gminie Lelis deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka

Zasoby lokalne umożliwiające profilaktykę uzależnień

Grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii należy zaliczyć do zasobów umożliwiających profilaktykę i terapię uzależnień od substancji odurzających. Wśród tych, które udzielają wsparcia mieszkańcom Gminy Lelis znajdują się przede wszystkim:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lelisie;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminny Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Lelisie;
- Świetlica opiekuńczo— wychowawcza i integracyjna w Środowiskowym Ognisku Wychowawczym TPD w Lelisie;
- Centrum Kultury- Biblioteki i Sportu w Lelisie;
- Komenda Miejska Policji w Ostrołęce;
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Lelis;
- Ośrodki Opieki Zdrowotnej;
- Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, które w swojej działalności zajmują się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych.

CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI I REALIZATORZY PROGRAMU

Cel główny i cele szczegółowe Programu

Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Lelis na lata 2023- 2026 jest:

Prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, promocja zdrowego stylu życia, a także podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców, w celu ograniczenia szkód zdrowotnych i społecznych skutków, wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Profilaktyka prowadzona będzie, odpowiednio do stopnia ryzyka, na trzech poziomach:

- profilaktyka uniwersalna - adresowana do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży); jej celem jest dostarczenie każdemu wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom;
- profilaktyka selektywna - adresowana do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe, podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka, dzieci adoptowane, młodzież, która „wypadła” ze szkoły, bezdomni itp.) jej celem jest opóźnianie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych; profilaktyka selektywna jest dostosowana do specyficznych potrzeb danej grupy;
- profilaktyka wskazująca - adresowana do tych jednostek z grup ryzyka, u których występują wczesne sygnały problemów i liczne niepokojące zachowania (np. częste wagarzy, okresowe upijanie się); jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji; wymaga indywidualnej diagnozy i polega na redukowaniu czynników ryzyka obecnych w samej jednostce i w jej środowisku (np. rodzinnym); nie jest to jednak terapia.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych na kolejnych stronach celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków.

Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizator	Okres realizacji
➤ Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem osób uzależnionych, motywowanie osób nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia i przyjmowanie wniosków dotyczących kierowania na obowiązkowe leczenie odwykowe; ➤ Rozpowszechnianie informacji o możliwościach korzystania z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz narkotyków, jak również dla osób współuzależnionych m.in. poprzez rozpropagowywanie materiałów edukacyjno-informacyjnych w środowisku lokalnym; ➤ Diagnozowanie problemów rodzin z uzależnieniami i organizowanie pomocy dla wszystkich jej członków; ➤ Opłacanie kosztów powołania biegłych orzekających w	✓ liczba opinii na wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych, ✓ liczba inicjowanych działań w zakresie profilaktyki uzależnień, ✓ liczba wniosków o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, ✓ liczba przeprowadzonych rozmów motywujących z osobami z problemem uzależnień i współuzależnienia, ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii ✓ liczba ulotek folderów, plakatów, ✓ liczba badań/opinii.	➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ➤ Urząd Gminy Lelis (zlecenie zadań).	lata 2023- 2026

przedmiocie uzależnienia od alkoholu, psychologa psychiatry, radcy prawnego.			
II CEL SZCZEGÓŁOWY: Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.			
Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizator	Okres realizacji
➤ Kontynuacja działalności punktu konsultacyjno-informacyjnego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin; ➤ Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym, w tym prowadzenie zajęć w świetlicach socjoterapeutycznych oraz w świetlicach wiejskich dla dzieci z rodzin, w których występują problemy uzależnień; ➤ Wsparcie działań świetlicy środowiskowej w której prowadzone są zajęcia dla dzieci z rodzin w których występują problemy uzależnień; ➤ Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,	✓ liczba udzielonych porad/ konsultacji, ✓ liczba świetlic wiejskich, ✓ liczba świetlic socjoterapeutycznych, ✓ liczba dzieci uczęszczających na zajęcia do świetlic środowiskowych oraz świetlic wiejskich ✓ liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego, ✓ liczba Niebieskich Kart, ✓ liczba działań informacyjnych, ✓ liczba kontraktów socjalnych, ✓ liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS z powodu uzależnień.	➤ Urząd Gminy Lelis, w partnerstwie ze szkołami podstawowymi, dla których organem prowadzącym jest Gmina Lelis; ➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ➤ Zespół Interdyscyplinarny; ➤ Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.	lata 2023- 2026

udzielanie pomocy osobom/rodzinom doświadczającym przemocy, w tym wdrażanie procedury „Niebieskiej karty”; ➤ Upowszechnianie informacji dot. dostępu do działań profilaktycznych i interwencyjnych oraz placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych i ich rodzin. ➤ Upowszechnianie poprzez umieszczenie w ogólnodostępnych miejscach informacji o numerach telefonów zaufania. ➤ Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego. Ścisła współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie udzielania wsparcia finansowego i rzeczowego, zgodnie z przepisami o pomocy społecznej.			
---	--	--	--

III CEL SZCZEGÓŁOWY: prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizator	Okres realizacji
➤ Szkolenia wychowawców, nauczycieli, pedagogów w zakresie oddziaływań profilaktycznych wobec dzieci i młodzieży; ➤ Wsparcie finansowe realizowanych psycho-edukacyjnych programów profilaktycznych, warsztatów profilaktycznych, spektakli profilaktycznych (w tym rekomendowanych programów profilaktycznych) z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych i przemocy dla dzieci i młodzieży, a także dla ich rodziców prowadzonych na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych; ➤ Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, w tym dofinansowanie szkoleń, konferencji i innych;	✓ liczba przeprowadzonych szkoleń, ✓ liczba uczestników szkoleń, ✓ liczba zrealizowanych programów i kampanii profilaktycznych, ✓ liczba uczestników programów i kampanii profilaktycznych, ✓ liczba dzieci objętych dożywianiem uczestniczących w pozalekcyjnych zajęciach opiekuńczo-wychowawczych, ✓ liczba zakupionych materiałów edukacyjnych, ilość dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, ✓ liczba warsztatów profilaktycznych rekomendowanych, ✓ liczba placówek prowadzących zajęcia	➤ Urząd Gminy Lelis w partnerstwie ze szkołami podstawowymi, dla których organem prowadzącym jest Gmina Lelis; ➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ➤ Centrum Kultury-Biblioteki i Sportu w Lelisie; ➤ Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia; ➤ Policja.	lata 2023- 2026

➤ Zakup i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych, np. ulotek, broszur, poradników, książek, plakatów i innych materiałów o tematyce profilaktycznej, w tym materiałów edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie; ➤ Organizowanie i dofinansowanie wypoczynku letniego, zimowego, wycieczek, obozów wypoczynkowo-terapeutycznych dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym oraz innych form wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży; ➤ Wspieranie działań edukacyjnych oraz profilaktycznych polegających na organizowaniu lokalnych imprez profilaktycznych o charakterze rozrywkowym, sportowym dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych ze szczególną dbałością o to by nie kojarzyły się one z promocją alkoholu, a miały na celu integrację rodzin oraz mieszkańców i zagospodarowanie czasu wolnego bez alkoholu i używek, promocję zdrowego,	opiekuńczo-wychowawcze i inne formy opieki, ✓ liczba podmiotów współpracujących, ✓ liczba działań podjętych na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców.		
--	--	--	--

bezpiecznego stylu życia, zdrowia psychicznego; ➤ Propagowanie i udostępnienie materiałów informacyjnych, prenumerowanie czasopism i literatury fachowej z dziedziny profilaktyki i leczenia uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych; ➤ Dofinansowanie do organizacji zajęć pozalekcyjnych, w tym zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych z wykorzystaniem elementów programów profilaktycznych; ➤ Finansowanie dożywiania dzieci uczęszczających na zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne; ➤ Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz włączanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uzależnień behawioralnych i przeciwdziałania narkomanii ➤ Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz eliminowania z ruchu drogowego kierowców po użyciu			
---	--	--	--

środków odurzających, w tym współpraca z policją w zakresie wspólnego reagowania na występujące problemy (np. zakup alkomatów, narkotestów, sprzętu) i innych przedsięwzięć niezbędnych do realizacji różnych zadań związanych z profilaktyką uzależnień.			
--	--	--	--

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizator	Okres realizacji
➤ Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi polegająca na wymianie informacji, wspólnych inicjatywach na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy; ➤ Wsparcie materialne i organizacyjne podmiotów i organizacji oraz osób fizycznych zajmujących się problematyką profilaktyki; ➤ Prowadzenie szkoleń dla osób posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. ➤ Współudział w finansowaniu działań terapeutycznych prowadzonych w	✓ liczba finansowanych szkoleń, ✓ liczba podmiotów i organizacji oraz osób fizycznych, którym udzielono wsparcia, ✓ liczba szkoleń skierowanych realizatorów Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz liczba ich uczestników, ✓ liczba szkoleń skierowanych do osób posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz	➤ Urząd Gminy Lelis (zlecenie zadań); ➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ➤ Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.	lata 2023- 2026

placówkach odwykowych; ➤ Prowadzenie badań, monitorowanie problemów społecznych, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnoza w obszarze uzależnień; ➤ Wspomaganie grup samopomocowych, organizacji społecznych, sportowych, kościelnych, szkolnych propagujących w swoich programach profilaktykę alkoholową; ➤ Wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz osób prowadzących zajęcia przeciwdziałające alkoholizmowi oraz innym nałogom poprzez dofinansowanie do różnego rodzaju imprez, zakupu sprzętu; ➤ Finansowanie specjalistycznych szkoleń dla realizatorów Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.	liczba ich uczestników, ✓ liczba przeprowadzonych diagnoz, ✓ ilość organizacji, instytucji, które realizują zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy		
--	--	--	--

V CEL SZCZEGÓŁOWY: Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizatorzy	Okres realizacji
➤ Prowadzenie kontroli/monitoringu punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży i poza miejscem sprzedaży; ➤ Informowanie właścicieli punktów sprzedaży alkoholu i sprzedawców dotyczące zasad sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz zachęcanie do udziału w akcjach skierowanych do klientów w/w punktów; ➤ Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy; ➤ Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego; ➤ Kształtowanie właściwych postaw reagowania społeczeństwa w sytuacjach sprzedaży alkoholu a w szczególności sprzedaż alkoholu osobom nieletnim i sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;	✓ liczba kontroli/monitoringu, ✓ liczba wydanych opinii, ✓ liczba interwencji, ✓ liczba spraw, ✓ liczba działań informacyjnych.	➤ Urząd Gminy Lelis; ➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (współpraca z: biegli sądowi, Policja i inne instytucje).	lata 2023- 2026

➤ Sporządzanie opinii w celu wydawania i cofania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych; ➤ Inne działania podejmowane w zakresie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.			
VI CEL SZCZEGÓŁOWY: Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.			
Kierunki działań	Mierniki osiągnięcia celu	Realizatorzy	Okres realizacji
➤ Finansowanie zatrudnienia socjalnego uzależnionym od alkoholu i/lub narkotyków w tym osób po zakończonym programie psychoterapii w zakresie leczenia odwykowego.	✓ Liczba osób, którym sfinansowano zatrudnienie.	➤ Urząd Gminy Lelis (zlecenie zadań); ➤ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	lata 2023- 2026

Realizacja i monitoring Programu

Zadania Programu realizowane będą przez:

- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie;
- ✓ Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lelisie;
- ✓ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- ✓ Świetlice środowiskowe;
- ✓ Centrum Kultury- Biblioteki i Sportu w Lelisie;
- ✓ Komendę Miejską Policji w Ostrołęce;
- ✓ Placówki oświatowe z terenu Gminy Lelis;
- ✓ Ośrodki Opieki Zdrowotnej,

- ✓ Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, które w swojej działalności zajmują się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych.

Zadania Programu będą realizowane poprzez:

- ✓ Zlecanie zadań innym gminnym jednostkom organizacyjnym – w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych;
- ✓ Zakupy i zlecenia zewnętrzne (konkursy ofert, zamówienia publiczne, bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych).

Monitoring programu będzie realizowany poprzez:

- ✓ Realizatorzy Programu składają do koordynatora programu sprawozdanie z realizacji zadań;
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych corocznie składa Wójtowi Gminy Lelis sprawozdanie z prac Komisji;
- ✓ Wójt Gminy Lelis sporządza raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada radzie gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport;
- ✓ Wójt Gminy Lelis sporządza na podstawie ankiety opracowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, które wynikają z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i przesyła ją do Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

- a) Realizacja gminnego programu prowadzona będzie w oparciu o środki własne gminy uzyskane z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, wytyczne finansowania oraz Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- b) Dysponentem środków jest Wójt Gminy Lelis.
- c) Zadania wynikające z powyższego programu realizowane będą na bieżąco przez cały okres jego obowiązywania.

Zasady wynagradzania członków GKRPA

1. Ustala się wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w wysokości: 250 zł. za:

- 1) udział w posiedzeniu Komisji;
- 2) przeprowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie określonym w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w art. 18 ust. 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;

2. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje, jeżeli członek Komisji uczestniczył w posiedzeniu komisji lub brał udział w kontroli punktu sprzedaży napojów alkoholowych;

3. Podstawę do wypłaty wynagrodzenia stanowi podpis członka Komisji na liście obecności dołączonej do protokołu posiedzenia lub podpis na protokole z przeprowadzonej przez Komisję kontroli;

4. Członkom komisji przysługuje zwrot kosztów podróży służbowej odbywanej na podstawie polecenia wyjazdu służbowego Wójta Gminy. Do sposobu ustalenia należności z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowej stosuje się odpowiednio przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 r. poz.167)

5. Wydatki na wynagrodzenia członków Komisji realizowane są ze środków budżetu gminy przeznaczonych na realizację zadań własnych wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, określonych w gminnym programie.